

Erdészek az Észak-Mátrában I.

A Mátra egész hosszában végighúzódó ún. Mátra-gerinc a hegységet két eltérő adottságú területre osztja. Amíg a déli oldalon jórészt száraz tölgyeseket találunk, ahol az erdőművelés, az erdők felújítása komoly feladat az erdész számára, addig északon többnyire jó termőhelyek vannak kiváló bükkösökkel, nagy fatömeggel. Nem véletlen, hogy az Egererdő területén ma is meglévő mindhárom arborétumot az Észak-Mátrában (Recsk, Fenyvespuszta, Rudoltanya) hozták létre elődeink.

Az 1950. évi nagy átszervezés a Mátrában két önálló erdőgazdaságot hozott létre: az Észak-Mátrai (Recski) és a Dél-Mátrai (Verpeléti majd Mátrafüredi) Állami Erdőgazdaságokat. Ez az állapot hét évig tartott, 1957-ben összevonták a két céget, attól kezdve 1970-ig az egységes Mátrai Állami Erdőgazdaság működött.

Az Észak-Mátrai cég, Recsk központtal, három nagy térség erdeit foglalta magába: a parádi, a nagybátonyi és a pétervásárai erdőterületeket. A háború előtti erdőbirtokok közül a legnagyobb az egykori Károlyi tulajdonú erdőtömb (Debrő-Parádi uradalom) a maga 20 000 kh területével, a nagyobbak között említhetjük báró Solymosy kisterenyei erdőgazdaságát 4200 kh erdővel és Almássy Erzsébet mintegy 3000 kh erdejét Nagybátonyban. Ezekon kívül sok kisebb-nagyobb erdővel rendelkező birtokos színesítette a tulajdonosi palettát.

A Károlyi-család 1847-től uralta az ún. Debrő-Parádi birtokát egészen addig, amíg Trianon után a gróf Károlyi Mihály volt köztársasági elnök nevében szereplő vagyont elkobozta az állam. Hosszantartó pereskedés után 1929-ben a teljes vagyont a Nemzeti Közművelődési Alapítvány kezelésébe került mint állami birtok. Az Alapítvány létrehozása Klébelsberg Kunó vallás- és közoktatási miniszter nevéhez fűződik, aki minden eszközt megragadott a nemzet közművelődésének felémelésére.

Már Károlyi idejében kialakították azokat a jól felszerelt gondnokságokat, amelyek '45 után az államerdészet kezelésébe kerültek. A négy Károlyi idejében létrehozott gondnokság közül a Sándor-réti, a Fényespusztai és a Siroki (Darnó) változatlanul működött tovább, a Sirok-Kőkúti gondnoksági épületeket lebombázták, ezért Verpeléten folytatta működését. Verpelét már a Dél-Mátrához tartozott, rövid ideig az Erdőgazdaság központja volt.

Az Alapítvány főgondnoka bizonyos Térfi Béla ny. miniszter volt, aki egyben az Országos Erdészeti Egyesület alelnöki tisztét is ellátta.

A főgondnok gyakori látogató volt mátrai gondnokságainál. A fotó a kőkúti gondnokságon készült a '30-as években, amikor családjával Sirokban nyaralt. Lukács Károly kőkúti gondnok javaslatára akkoriban határozzák el a kishánai vadászkastély felépítését, amit Térfi Károly építész, Térfi Béla fia (az 1. képen az álló alak) megvalósít 1932-ben. A Térfi-kastélyhoz (a környéken

1. kép. A Térfi család (1932)

így nevezik) fűződő történet – az a bizonyos Ónody-ügy – korábbi írásomból már ismert az olvasó előtt. A Parádsasvárról Szuhába menő Térfi út szintén erről a családról kapta nevét.

A 2. képen egy szépen felújított épületet mutatunk be, ez a kisterenyei Gyürky-Solymosy kastély, amely '45 előtt bizonyos báró Solymosy Tibor tulajdona volt. Ő volt a tulajdonosa annak a 4200 kh erdőnek Mátramindszent, Szuha és Dorogháza határában, amely később a Nagybátonyi – mai nevén Bátorterenyei Erdészet – kezelésébe került.

A kastély erdészeti szempontból annyiban érdekes, hogy az épület hátsó üzemi szárnyában volt az 1950–55 között fennálló Zagyvavölgyi Állami Erdőgazdaság székhelye. A Solymosy-család emlékét őrzi egy 1938-ból fennmaradt tölgyfakereszt a Mátramindszent feletti erdőben, a rajta lévő faragott fatáblával emlékeznek a Solymosy testvérek – Lizike és Tibor – apjukra, báró Solymosy Jenőre. Továbbhaladva a hegy felé, Tilonka közelében található az Ella-major, a Solymosyak egykori épületegyüttese vadászházzal, gazdasági épületekkel. A háborúban széthordták, ma már csak romokat látunk a házak helyén.

2. kép. A kisterenyei kastély

3. kép. A Solymosyak emléktáblája

A Mátra északi lábánál fekvő települések életére a háború előtti időkben a Solymosyak mellett az Almássycsalád hatása volt jellemző. Almássy Erzsébet közel 3000 kh erő tulajdonosa volt '45-ig. Uradalmának központja a felsőlengyendi épületegyüttes volt, amely kisebb kúriával, gazdasági épületekkel, istállóval, lakásokkal az Egri Állami Erdőgazgatóság kezelésébe került az államosítás során, és

1968-ig ott volt a Nagybátonyi Erdőgondnokság, Üzemegység, majd Erdészet központja.

Az Észak-Mátra tulajdonosai sorában feltétlenül meg kell említenem *Dr. Tuzson Jánost*, akinek nevét jól ismeri az erdésztársadalom. Az erdőmérnök-botanikus 380 kh erdővel rendelkezett Tar község határában és 5 kh területű arborétumot létesített Fényespusztán. Az arborétum gazdag exotagyűjteményével ma is működik a Bátorterenyei Erdészet kezelésében.

Mátrakeresztes határában a Zirci Apátság tulajdonában volt 370 kh erdőterület. Ez arra vezethető vissza, hogy az erdő eredetileg a Pásztói Apátság birtokában volt, kétszáz éve ezt egyesítették a Zirci Ciszterci Apátsággal. Mátrakeresztes és a közelben lévő Keresztes-hegy neve az egyházi eredet utal.

Az államosítás után 1945–50 között erdőgondnokságok működtek, és ezek a '45-ben megalakult Egri Állami Erdőgazgatósághoz tartoztak ('46–'49 között MÁLLERD Egri Erdőgazgatósága). Az Észak-Mátra területén ezek a következők: Sándorrét, gondnokok: *Pápay Domonkos* majd *Urbánfy István*; Fényespuszta, gondnokok: *Galambos Gáspár* (a háború előtt), *Szeremley Zoltán*, *Sághi István*; Sirok-Darnó, gondnok: *Oroszlány Endre*; Nagybátony, gondnok: *Rónay Géza*; Kisbátony (Pásztó), gondnok: *Zelnik István*. Az Észak-Mátrához kapcsolódik két dombvidéki gondnokság: Bátor, gondnok: *Imrik Gusztáv*; és Pétervására, gondnok: *Bíró Lajos*. Ebből az időszakból való a fotó, amely a Fényespusztai Gondnokság csapatát mutatja be *Sághi István* erdőgondnokkal az élen.

A Fényespusztai Gondnokság személyzete (1950)

A fotó ülősorában láthatók: *Szobonya Tibor*, *Zsigmond Endre* (Reményfy Lászlóné apja), *Sághi István* gondnok, *Kövesi Gyula* irodavezető, *Kozma Mibály*, *Fejes Pál* (*Fejes Dénes* apja) és végül *Farkas Imre*, akit mindenki a gyöngyösi Parkettagyárból ismer.

A MÁLLERD-időszakból, 1948-ból való az a fotó, amely a parádsasvári iskola lépcsőzetén készült, és az erdészképző tanfolyam oktatóit és résztvevő tanulóit mutatja be.

Itt is, mint az országban több helyen, a MÁLLERD intézkedésére tanfolyamot szerveztek, erdész-szakvizsgára készítették fel a résztvevőket, ezzel igyekeztek enyhíteni a szakemberhiányt. Az elméleti oktatásokat az országosan ismert szaktekin-

Erdészképzés Parádsasváron (1948)

tély, *dr. Torday Ervin* tartotta (elől középen), aki arról vált ismertté, hogy oroszlánrésze volt az 1935. évi erdőtörvény kidolgozásában. *Urbánfy István* (bal oldalt) és *Sághi István* (jobb oldalt) elsősorban a gyakorlati szakismereteket oktatta. *Urbánfy István* a Mátra hegység szülőtte, itt kezdte (Sándorréten) és fejezte be gazdag szakmai pályafutását, erdőgondnok volt a Károlyiakhoz tartozó Fehérvárcsurgón, majd Lesencetomajon, azt követően újra a Mátrában, a tanfolyam idején Sándorrét gondnoka. *Sághi István* szintén a Mátrában kezdett, a fotón már Fényespusztán gondnok. Nincs a képen *Zsigmond Endre*, a kiváló erdész ember (Reményfyné *Zsigmond Katalin* apja), aki a gyakorlatokat vezette.

A képen szereplő nagyszámú erdészcsapatból sokan itt, ennél az erdőgazdaságnál dolgoztak, akiket azonosítani tudtunk, a következők:

Bakondi Ernő recski igazgató 1952–57 között, *Sáfrány Géza* a Szalajka-völgyi pisztrángos vezetője, *Antal Pál* felsőtárkányi erdész, később az erdőgazdaság párttitkára, *Kakukk Pál* Parádfüredő, *Zalavári György* Parádfüredő, *Székrenyes Vilmos* Parádfüredő, *Fejes Pál* Rudolftanya, *Zelei József* Egri Erdészet, *Telek Pál* Bükkzsenterzsébet, *Bognár Ignác* Bélapátfalva, *Szobonya Tibor* Verpelét, *Kabalyuk Mibály* Kerecsend, *Verbóczi István* Egri Erdészet, *Erdélyi János* Felsőtárkány.

(Folytatjuk..)

Wágner Tibor